

aruncată explicit în spectacol. De ce, adică, nu s-au ridicat toți ca unul, cu arma în mână, ca în ghetoul varșovian, și de ce s-au încolonat, cumiți, spre fabricile morții? Poate tocmai pentru că partea cealaltă a ființei lor fusese ucisă deja, sau măcar anesteziată, prin teroarea întreprinsă asupra acestui popor timp de secole. Dar noi, cei din Est, de ce nu ne-am ridicat, toți ca unul, cu arma în mână, contra invadatorilor bolșevici? Nu cumva eram și noi pe jumătate morți și mai suntem încă?

Constantin PARASCHIVESCU

Delirul puterii

La sfârșitul stagiunii sale – care nu mai e prin tradiție în august, pentru că în perioada estivală nu mai vin spectatori... (?!), Teatrul „Ovidiu” din Constanța (în colaborare cu Consulatul General al Republicii Elene, Fundația „Musae” și Filarmonica „Marea Neagră”) ne-a invitat la o premieră mondială: *Opera pentru viitori dictatori* de Andonis Doriadis. Cine e autorul? „Dramaturg, poet, actor, jurnalist grec de expresie franceză”, ne informează îngrijitul caiet-program. De ce de expresie franceză? Pentru că, după debutul său cu o plachetă de versuri în 1960, regimul coloneilor l-a interzis în 1967, l-a arestat, torturat și exilat și de atunci a trăit în Franța. Unde i-au fost publicate poeme în „Lettres Françaises” și „Temps modernes” și câteva piese de teatru – *O după-amiază ciudată*, *Who's Who*, *Miracolul*, *Partidă de șah*, *Străinii*, *Acropolis* – i-au fost reprezentate la Festivalul de la Avignon și mai multe posturi de radio și televiziune din Franța, Belgia, Elveția, Portugalia etc. „Sunt fericit că piesa mea *Opera pentru viitorii dictatori* – declară domnia-sa – după treizeci de ani de așteptare, va avea premiera mondială în România, la Constanța.” Deci, a fost scrisă cam în 1970, în exil probabil, ca o

Teatrul Evreiesc de Stat în coproducție cu Judith Knight–Gill Lloyd–ARTSADMIN, Festival d'Avignon, Hebbel Theater Berlin, Rotterdamse Sohonwburg, Théâtre de la Manufacture CDN Nancy Lorraine – *An die Musik* de Pip Simmons după o idee originală de Rudy Engelder. Regia: Pip Simmons. Muzica: Chris Jordan. Coregrafia: Violeta Captari. În distribuție: Delia Ciorășteanu, Monica Broos, Cristina Cioran, Radu Captari, Octavian Mardari, Gică Andrușcă, Mihai Calotă, Virgil Constantin, Răzvan Popa. Data premierei: 10 aprilie 2000.

răbufnire împotriva crudelor persecuții la care a fost supus de poliția politică a coloneilor. Și nejuțată până acum.

Premiera de la Constanța a avut caracterul unui eveniment. Prezentată în cadrul „Zilelor culturii elene”, care au mai cuprins concerte simfonice și alte manifestări, ea a adus în seara de gală un număr impresionant de invitați de origine greacă și pe însuși domnul Doriadis, autorul piesei. Despre care Lucian Pintilie spune că e (citez tot din caietul-program) „un dramaturg special, care mânuiește cu adresă arma periculoasă a grotescului”. Dacă a spus „periculoasă”, presupun că s-a gândit la ferocitatea ei demascatoare, care, de la un celebru strămoș elin, Aristofan, lovește viciile fără cruțare, hiperbolizând. De ferocitate dă dovadă și domnul Doriadis, demascând dezumanizarea produsă de setea și delirul puterii. Cu mijloace care hiperbolizează isteria celor implicați în joc, cu identitate îndoielnică, reprezentând categorii din pleava societății, fără vertebre și substanță cenușie în vârf de trup – vagabonzi, hoți, cerșetori, prostituate, torționari, asasini etc. Într-un joc de teatru, ca experiment, pentru care e adus și un profesor de artă dramatică, să-i învețe pe neisprăviți cum să interpreteze rolurile de miniștri, monarhi, într-un cuvânt de demnitari cu soarta poporului în mână. Textul are alură de libret, cu arii, duete și coruri interpretate în dese rânduri de protagoniști, pe muzică de Mikis

Theodorakis, cu aranjament și orchestrație de Dumitru Capoianu, ceea ce dă un sens referinței din titlu, amintind parcă de *Opera de trei parale* a lui Bertolt Brecht. Partea muzicală e și cea mai sugestivă componentă a spectacolului, dând relief, intensitate și uneori expresie artistică revelatoare unei acțiuni care nu suie într-o gradație, ci se rotește parcă în jurul unor episoade cu aer de improvizație. Dramaturgul declanșează isteria ca o lecție de teatru, cu mesaje în consecință – „viața e un teatru”, „politica e un circ” –, dar nu insistă și nu aprofundează motivul, în degradingolada orgiastică de care sunt cuprinși cei aflați în joc, fără nume, cu identitate vagă numai – *Domnul X, Doamna, Domnul 1 ... până la 8* (cobaii experimentului), *Femei fatale, polițiști*. Singurele nume care apar în distribuție fiind *Emmanuel* și *Nicolas*, unui reprezentând un Iisus nerecunoscut de nimeni, celălalt un revoluționar crucificat, dar nu sunt sigur că în această ordine. Regizorul spectacolului, născut la Atena în 1955, este Yannis Margaritis, director al Teatrului „Primăverii” și profesor la Universitatea (bănuiesc de artă) „Stavracu”. El a realizat o montare care se distinge prin nerv, mișcare și diversitate portretistică. Sunt ingenioase și savuros parodiate în expresie personajele, cu contribuția scenografei Rodica Arghir, de la ținuta uniformă a costumelor și pălăriilor gri, cu ochelari negri, a celor opt domni – amintindu-ne nouă, și nu numai, de funesta forță de oprămare a libertății, cu singura materie cenușie din dotare –, la varietatea pestriță a veșmintelor ulterioare, ale lor și ale femeilor fatale din anturaj. E o permanentă mobilitate în spațiul scenei, un neastâmpăr frenetic uneori, alteori abia stăpânit, care domină un organism ce viermuiește fără odihnă, pradă instinctelor. Nervul se manifestă în articulațiile acestei mișcări, cu explozii de delir, gesturi extravagante și obscene, intensitate agresivă. Nu e și ritm în această dezlănțuire grotescă, iar ceea ce e mai supărător e stridența aproape generală a țipetelor, care fac insuportabilă o bună

parte din spectacol. Dintr-un vacarm continuu nu mai e posibil să înțelegi mare lucru și să te impresioneze ceva. De aceea nici nu se prea râde la spectacol, deși e vorba de o parodie în tușe groase care stigmatizează ridicolul imposturii și prostiei agresive.

După un început anonim și moale, Vasile Cojocaru și Cristina Oprean realizează ceva distinct în dominarea jocului, cu personajele lor *Domnul X* și *Doamna*. Un bun prilej de a-și etala măiestria satirică îl are Virgil Andriescu în rolul *Domnului 3, Mareșalul*, și îl folosește din plin, gradând savuros bătoșenia și împăunarea celui mai mare în grad. Relief comic inspirat dau și Liviu Manolache – *Domnul 6, Arhiepiscopul*, Eugen Mazilu – *Domnul 1, Ministrul Informației și Propagandei*, Nicodim Ungureanu – *Domnul 2, Șambelanul*, Nae Stângaciu – *Domnul 8, Regele nătâng*. Lăcrămioara Moscaliuc – *Regina*, Diana Lupan – *Doamna de onoare*, Laura Iordan – *Femeia din club*, sunt excentrice cum le cere partitura și nimic mai mult. Un cuvânt de apreciere pentru orchestra amplasată pe un fel de tribună în mijlocul scenei, sub o copertină, și pentru dirijorul ei, Radu Ciornei, care a făcut eforturi să asigure sincronizarea cu vocile actorilor de jos, în condiții în care nu se vedeau și nu se auzeau reciproc prea bine.

Teatrul „Ovidiu” din Constanța – Opera pentru viitorii dictatori de Andonis Doriadis. Traducerea: Cristina Oprean-Ciorei. Muzica: Mikis Theodorakis. Aranjament muzical și orchestrație: Dumitru Capoianu. Regia artistică: Yannis Margaritis. Scenografia: Rodica Arghir. Coregrafia: Călin Hanțiu. Dirijor: Radu Ciornei. Distribuția: Vasile Cojocaru, Cristina Oprean, Eugen Mazilu, Nicodim Ungureanu, Virgil Andriescu, Radu Niculescu, Iulian Enache, Liviu Manolache, Marian Miron, Nae Stângaciu, Lăcrămioara Moscaliuc, Diana Lupan, Mircea Moldovan, Ion Ciolan, Lică Gherghilescu, Laura Iordan, Laura Iordan, Dana Trifan, Iulian Ilnu, Lucian Zaharia, Emil Bărlădeanu. Data premierei mondiale: 25 iunie 2000.